

Sygn. akt: I C 832/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Krystian Szelağ
Protokolant:	Stażysta Krystian Dąbrowski

po rozpoznaniu w dniu 08 grudnia 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z **powództwa S. K.**

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

I. pozbawia wykonalności w części, tj. co do kwoty 110.623,37 złotych tytuł wykonawczy obejmujący bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) z dnia 4 lutego 2014 r., wydany przez Bank (...) S.A. z siedzibą w G., opatrzony klauzulą wykonalności postanowieniem Referendarza sądowego Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 20 lutego 2014 r., sygn.. akt X Co 419/14;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 7.417,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powódka S. K. wniosła pozew przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G., o pozbawienie bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 4 lutego 2014r. wydanego przez pozwanego, któremu nadano klauzulę wykonalności postanowieniem Referendarza sądowego Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 20 lutego 2014r., sygn. akt X Co 419/14, wykonalności w części, tj. co do kwoty 110.623,37 zł. Nadto, wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zwrotów kosztów postępowania, wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego, tj. (...) Bank S.A., umowę kredytu indeksowanego kursem (...) na kwotę 103.449,49 zł. Powódka podniosła, iż zawarła umowę kredytu jako konsument, bowiem celem kredytu było pokrycie części ceny zakupu i remontu lokalu mieszkalnego. W 2013r. powódka zaprzestała regularnej spłaty kredytu, co spowodowało wypowiedzenie umowy kredytu przez bank i postawienie pozostałej kwoty wykorzystanego kredytu w stan wymagalności. Podała, iż w związku z niespłaceniem zaległości pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny (...), a następnie wystąpił o nadanie mu klauzuli wykonalności. Powódka zakwestionowała istnienie obowiązku stwierdzonego (...), któremu nadano klauzulę wykonalności. Zdaniem strony powodowej, zawarcie przez pozwanego w umowie kredytu postanowień niedozwolonych powoduje jej

nieważność w całości. To z kolei oznacza, że bankowi nie przysługiwały wobec powódki roszczenia z tytułu umowy kredytu (pozew k. 4-10).

W odpowiedzi na pozew, pozwany **Bank (...) S.A. z siedzibą w G.** wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, wg norm przepisanych. Pozwany zaprzeczył wszelkim twierdzeniom powódki zawartym w pozwie oraz załączonych do niego dokumentach, których wyraźnie nie przyznał, kwestionując dochodzone przez powódkę roszczenie.

Pozwany wyraźnie zaprzeczył następującym okolicznościom:

- a) rzekomej niezgodności z prawem zawartego przez strony stosunku prawnego,
- b) abuzywności zakwestionowanych przez stronę powodową postanowień umowy,
- c) braku transparentności zakwestionowanych przez powódkę postanowień umowy,
- d) rzekomemu przekroczeniu granic o jakich mowa w art. 353¹ k.c. skutkującemu nieważnością całej umowy,
- e) braku możliwości negocjowania przez stronę powodową warunków umowy w trakcie trwania procedury kredytowej czy też wpływania na jej treść,
- f) braku indywidualnego uzgodnienia między stronami postanowień umownych dotyczących klauzul indeksacyjnych,
- g) ukształtowania treści umowy w sposób niejednoznaczny, a także sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszający interesy strony powodowej,
- h) dowolności banku w kształtowaniu tabeli kursowej,
- i) rzekomemu niewypełnieniu obowiązków informacyjnych przez bank zarówno w toku czynności poprzedzających zawarcie umowy kredytu jak i w trakcie zawierania, w zakresie dotyczącym ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu indeksowanego, zmian kursu walutowego i związaną z tym zmianą wysokości kwoty zaciągniętego zobowiązania i rat kapitałowo-odsetkowych.

Nadto, w ocenie strony pozwanej, niniejsze powództwo nie zasługuje na uwzględnienia, bowiem przesłanki uwzględnienia powództwa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego wskazane zostały enumeratywnie w art. 840 k.p.c., żadna zaś z wymienionych tam okoliczności w niniejszej sprawie nie nastąpiła (odpowiedź na pozew k. 61-94).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka w dniu 25 czerwca 2008 roku złożyła wniosek kredytowy o kredyt hipoteczny w kwocie 100.000 zł, indeksowany kursem (...), natomiast okres kredytowania określono na 360 miesięcy. Kredyt miał być przeznaczony na zakup i remont mieszkania.

Wraz z wnioskiem kredytowym powódka podpisała oświadczenie, iż przedstawiono jej ofertę kredytu hipotecznego w złotych polskich, oraz że wybrała kredyt w walucie obcej, będąc uprzednio poinformowaną o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej, a także o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej. Jednocześnie podpisała zawiadomienie dotyczące prawa odstąpienia od umowy.

(dowód: wniosek kredytowy k. 111-112v., oświadczenie k. 113, zawiadomienie dotyczące prawa odstąpienia od umowy k. 114)

Następnie powódka, jako konsument, zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku (...) S.A. z/s w G. w dniu 13 sierpnia 2008 r. umowę kredytu nr (...), sporządzoną w dniu 11 sierpnia 2008 r.

Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy pozwany udzielił powódce kredytu w kwocie 100.000,00 PLN, **indeksowanego kursem (...)**, zastrzegając w zdaniu trzecim tego ustępu, że w dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez G. M. Bank. S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17.

Zgodnie z § 1 ust. 2 kredyt przeznaczony był na pokrycie części kosztów zakupu nieruchomości mieszkalnej opisanej szczegółowo w § 3 ust. 1 oraz na pokrycie części kosztów remontu nieruchomości oraz na cele konsumpcyjne kredytobiorcy.

Oprocentowanie kredytu określono jako zmienne i ulegające zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakim nastąpiła wypłata kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3 (§ 8 ust. 1 umowy). Szczegółowy sposób wyliczenia indeksu L3, opisanego jako LIBOR 3m, został określony w § 8 ust. 2 umowy. Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzania umowy wynosiło 6,060 % w skali roku i stanowiło sumę marży Banku niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 2,040 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3. Po przedstawieniu przez kredytobiorcę odpisu księgi wieczystej zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku zgodnie z postanowieniami umowy, oprocentowanie będzie obniżone o 1,25 p.p. (§ 2 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Zgodnie z § 7 ust. 2 umowy, wypłata kredytu miała nastąpić przelewem na rachunek bankowy prowadzony w banku krajowym. Dzień dokonania przelewu kwoty kredytu miał być uważany za dzień wypłaty kredytu. W zdaniu czwartym tego ustępu zastrzeżono, że każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich miała zostać przeliczona na walutę do której indeksowany był kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych, obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank.

Wszelkie opłaty i prowizje miały być podawane w walucie, do której indeksowany był kredyt, a ich zapłata miała odbywać się poprzez doliczenie opłaty do raty, o której mowa w 10 ust. 2, chyba że strony podjęłyby inne ustalenia w tym zakresie (§ 9 ust. 7).

Splata kredytu wraz z odsetkami miała następować w 360 miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych, nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu (§ 1 ust. 5, § 10 ust. 1).

Zgodnie z § 10 ust. 6 umowy, rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę miało następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty do której był indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku.

W § 17 umowy wskazano zaś, że:

1. do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,

1. kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,

2. kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,

3. do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży banku,

4. obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez bank walut zawartych w ofercie banku określana są przez bank po godzinie 15 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej banku.

Umowa była aneksowana w dniu 17 września 2010r.

(dowód: umowa kredytu k. 19-25, aneks k. 142-143)

Pozwany pismem z dnia 21 października 2013r. wypowiedział powódce umowę kredytu i wezwał do zapłaty, w terminie 30 dni, następujących kwot:

- 46.291,05 CHF tytułem kapitału kredytu,
- 245,05 CHF tytułem odsetek zaległych,
- 6,83 CHF tytułem odsetek za opóźnienie,
- 46,00 CHF tytułem opłat i prowizji.

(dowód: wypowiedzenie umowy kredytu i wezwanie do zapłaty k 15)

Kolejno, w dniu 4 lutego 2014r. pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), w którym stwierdził istnienie zobowiązania powódki na rzecz pozwanego z tytułu udzielonego na podstawie umowy kredytu nr (...) z dnia 11 sierpnia 2008r., w wysokości 169.504,58 PLN (165.395,31 PLN kwota należności głównej i 3.944,78 PLN kwota odsetek).

(dowód: bankowy tytuł egzekucyjny k. 14)

Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w Olsztynie postanowieniem z dnia 20 lutego 2014 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt X Co 419/14 nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu numer (...) wystawionemu w dniu 4 lutego 2014 roku przez pozwanego, przeciwko dłużnikowi w osobie powódki, co do kwoty 165.395,31 zł wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami wynikającymi z tego tytułu egzekucyjnego, lecz nie więcej niż do kwoty 206.898,98 zł.

(dowód: postanowienie k. 18-18v.)

Pozwany złożył w dniu 6 maja 2014r. wniosek do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko powódce.

Postępowanie egzekucyjne wobec powódki umorzono w dniu 20 kwietnia 2018r. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

(dowód: wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego k. 26-26v., projekt planu podziału k. 27-27v., postanowienie o zmianie projektu planu podziału k. 28-29, postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego k. 30-30v.)

Powódka zaciągnęła kredyt w celu spłacenia byłego męża i przeprowadzenie remontu mieszkania. Zdecydowała się na kredyt powiązany z walutą (...), gdyż nie miała zdolności na kredyt typowo złotowy. Przed podpisaniem umowy nie tłumaczono powódce pojęcia spreadu, tabeli kursowej oraz mechanizmu indeksacji. Powódka podpisała umowę przygotowaną przez bank, bez możliwości negocjacji.

Powódka oświadczyła, iż znane są jej konsekwencje uznania umowy za nieważną i podtrzymała powództwo.

(dowód: przesłuchanie powódki k. 200v.-201)

Pismem z dnia 15 maja 2023r. powódka podjęła próbę pozasądowego zakończenia sporu, informując pozwanego, iż przedmiotowa umowa kredytu indeksowanego do waluty (...) jest nieważna.

W odpowiedzi na powyższe, bank pismem z dnia 13 czerwca 2023r. poinformował powódkę, iż w jego ocenie brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych i faktycznych do kwestionowania ważności przedmiotowej umowy kredytu, w jakimkolwiek jej zakresie.

(dowód: pozasądowa próba zakończenia sporu k. 42-43, odpowiedź banku k. 49-50v.)

Sąd zważył, co następuje:

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony powodowej, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dowód z opinii biegłego został pominięty, ponieważ rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.k.).

Sąd pominął także dowód z zeznań świadka R. K., jako nieistotny dla ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie. Zgromadzone w sprawie dowody w postaci dokumentów i zeznań powódki, w pełni pozwalają na dokonanie prawidłowego rozpoznania niniejszej sprawy, dlatego też dowód z zeznań świadka uznano za nieprzydatny.

Powództwo należało uznać za zasadne, gdyż umowa kredytu jest nieważna wobec zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą pozwanego, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem należy go uznać za konsumenta (art. 22¹ k.c.).

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, dokonując oceny łączącej strony umowy kredytowej zawartej z konsumentem, należy w pierwszej kolejności ocenić ją pod kątem klauzul abuzywnych z uwagi na potrzebę zapewnienia konsumentowi jak najszerzej ochrony (w tym uwzględnienia jego woli

o pozostawieniu tych klauzul, a zatem sanowaniu jej postanowień). Przepis art. 385¹ k.c. i następne stanowią bowiem rdzeń systemu ochrony konsumenta przed wykorzystywaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej

z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzegania klauzul niekorzystnych dla konsumenta (klauzul abuzywnych). Wprowadzają instrument wzmożonej - względem zasad ogólnych (art. 58 § 2, art. 353¹ i 388 k.c.) - kontroli treści postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę, pod kątem poszanowania interesów konsumentów (tak Sąd Najwyższy w uchwale w składzie 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17). Wprowadzają także szczególną - odbiegającą od zasad ogólnych - sankcję mającą niwelować niekorzystne skutki zastosowania klauzul abuzywnych. W zakresie swego zastosowania wyłączają zatem regulacje ogólne, w tym dotyczące konsekwencji naruszenia właściwości (natury) stosunku prawnego. Zakresy te zachodzą częściowo na siebie, ponieważ część owych wiążących założeń ustawowych dotyczących kształtu (wzorca, cech charakterystycznych) stosunku obligacyjnego, w tym poszanowania autonomii podmiotów prawa cywilnego, jest relewantna także na obszarze niedozwolonych postanowień umownych, o czym świadczy choćby załącznik do dyrektywy 93/13, zawierający tzw. szarą listę postanowień abuzywnych, w którym wskazano m.in., że za abuzywne mogą być uznane klauzule, których celem lub skutkiem jest umożliwienie sprzedawcy lub dostawcy "według własnego uznania jednostronnej zmiany warunków bez uzasadnionego powodu wymienionego w umowie" (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2022 r., (...) 464/22).

Kredyt udzielony powódce miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na (...). Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do (...), co do zasady nie był między stronami sporny.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Do essentialia negotii umowy kredytu należą: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie ściśle określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu stanowi odrębny typ umowy nazwanej. Odpłatność umowy kredytu realizuje się poprzez pobieranie przez bank odsetek, które są obligatoryjnym elementem tej umowy zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 5 Prawa bankowego. Natomiast, zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 9 tej ustawy, zastrzeżenie prowizji jest fakultatywne.

Sporna w sprawie umowa kredytu, co do zasady, spełnia wymagania art. 69 ustawy – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia). Określone były strony umowy, kwota i waluta kredytu (podana w złotych), cel, na jaki został udzielony, i termin jego spłaty. Prawidłowości tej nie zmienia postanowienie, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej. W sprawie jest przy tym bezsporne, że kredyt spłacany był w złotych i że w tej walucie kredyt został uruchomiony (wyplacony). Należy przy tym mieć na uwadze, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że zarówno kredyty denominowane, jak i indeksowane do kursu waluty obcej, są kredytami w walucie polskiej.

Odnosząc się do oceny samego mechanizmu indeksacji należy wskazać, że art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Wykorzystanie mechanizmu indeksacji, w ocenie Sądu, co do zasady nie narusza natury kredytu i przepisów Prawa bankowego. Umowy kredytów indeksowanych do waluty mogą być zawierane również obecnie - po nowelizacji Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r., która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, element przedmiotowo istotny umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a).

Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - Prawo bankowe.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez bank możliwości wykorzystania przez powódkę określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej

kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej. W tych okolicznościach trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w (...). Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego. Stąd umowa stron jest dopuszczalna również w świetle art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istotą sporu stron nie jest jednak sama konstrukcja umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, ale sposób konstrukcji mechanizmu indeksacji zastosowany przez pozwanego w umowie zawartej ze stroną powodową.

Zgodnie z art. 385¹ k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem orzecznictwa „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym dla uznania, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide - wyrok SA w Warszawie z 14.06.2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12). Brak "uzgodnienia indywidualnego" dla postanowień inkorporowanych do umowy ma miejsce nie tylko wtedy, gdy konsument związany jest wzorcem z mocy art. 384 k.c., ale także wtedy, gdy doszło - za zgodą obu stron - do inkorporowania wzorca, albo niektórych jego postanowień, do treści umowy. W takiej bowiem sytuacji można mówić o "postanowieniach umowy przejętych z wzorca". Takie postanowienia wzorca, mimo odmiennego od określonego w art. 384 k.c. trybu wiązania, nadal nie są postanowieniami "uzgodnionymi indywidualnie", chyba że konsument miał na ich treść "rzeczywisty wpływ". "Rzeczywisty wpływ" konsumenta nie zachodzi, jeżeli "wpływ" ten polega na tym, że konsument dokonuje wyboru spośród alternatywnych klauzul sformułowanych przez przedsiębiorcę (W. Popiołek: Kodeks cywilny Komentarz do art. 1-449 10. Tom I, red. prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski, 2015, Wydawnictwo: C.H. Beck, Wydanie: 8; M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 761; M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego: kontrola umów i wzorców umownych, MoP 2000, Nr 11; M. Lemkowski, Materialna ochrona konsumenta).

W sprawie było poza sporem, że powódka w dacie zawierania umowy kredytu, występowała jako konsument. Okoliczność ta nie była w szczególności kwestionowana przez pozwanego. W świetle materiału dowodowego sprawy, w szczególności zeznań powódki, a także umowy o kredyt hipoteczny, nie powinno budzić także wątpliwości, iż przy zawarciu umowy pozwany posłużył się wzorcem umownym, a kredytobiorca nie miał żadnego realnego wpływu na ukształtowanie postanowień umownych, poza wyrażoną w PLN kwotą kredytu oraz liczbą rat spłaty. Brak także dowodu by postanowienia umowy, w tym odnoszące się do mechanizmu indeksacji, a w szczególności kwestionowane w pozwie postanowienia § 1 ust. 1 zd. 3, § 7 ust. 2, §7 ust. 1 zd. 4 oraz § 17 ust. 1-5 umowy były wynikiem porozumienia stron, tj. wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji w ramach, których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego (vide – m.in. postan. SN z 06.03.2019r., I CSK 462/18). Z zeznań powódki wynika przy tym, iż nie była ona informowana o możliwości negocjacji jakiegokolwiek postanowienia umowy ani też żadnego z postanowień umowy nie negocjowała. Brak jest przy tym jakichkolwiek dowodów przeciwnych, podważających wiarygodność zeznań powódki w tym zakresie. Natomiast nadanie wzorcowi cech indywidualnych poprzez wprowadzenie danych powódki oraz wysokości kwoty kredytu tudzież ilości rat spłaty

nie jest równoznaczne z uzgodnieniem indywidualnym z powódką zasad indeksacji kwoty kredytu do (...). Dowodem indywidualnego uzgodnienia z powódką powyższych postanowień nie jest także fakt podpisania przez powódkę informacji pisemnej w zakresie ryzyka walutowego, kursowego i zmiennego oprocentowania przedłożonej powódce przy składaniu przez nią wniosku kredytowego. Nie był to bowiem wyraz złożenia świadomego oświadczenia w zakresie uzgodnienia treści klauzul waloryzacyjnych i zasad z nich wynikających, a jedynie mechaniczne podpisanie jednego z oświadczeń wymaganych przez bank.

Wobec powyższego należało dokonać oceny czy zakwestionowane w pozwie postanowienia umowy istotnie kształtowały prawa i obowiązki konsumenta (powódki) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały jej interesy. Odpowiedź na powyższe musi być w ocenie Sądu twierdząca, zgodna z twierdzeniami pozwu.

Zgodnie z § 1 ust. 1 zdanie trzecie, w dniu wypłaty saldo było wyrażone w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez G. M. Bank. S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane było dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17. Stosownie do § 7 ust. 2 zdanie czwarte, każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich miała zostać przeliczona na walutę do której indeksowany był kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych, obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank. Zgodnie z § 10 ust. 6 umowy, rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę miało następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty do której był indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku. W § 17 umowy wskazano zaś, że:

1. do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,
2. kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,
1. kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,
3. do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży banku,
4. obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez bank walut zawartych w ofercie banku określana są przez bank po godzinie 15 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej banku.

Jak wynika z powyższego kurs waluty szwajcarskiej, służący do przeliczania poszczególnych rat kapitałowo – odsetkowych, a także do ustalenia wysokości zadłużenia kredytobiorcy w tej walucie, określany był samodzielnie przez pozwany Bank, kredytobiorca nie tylko nie miał żadnego wpływu na ten mechanizm, ale nie posiadał także żadnej wiedzy na temat sposobu dokonywania przez Bank ustaleń w zakresie kursu sprzedaży i kursu kupna waluty. W ocenie Sądu, przesądza to o abuzywnym charakterze w/w postanowień umowy, tj. o tym, iż kształtowały one prawa i obowiązki konsumenta (powódki) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały jej interesy. Wyraża się to w tym, że przesłanki ustalenia określonej wysokości stosowanych kursów kupna i sprzedaży waluty nie zostały precyzyjnie, jasno i dokładnie określone w zapisach umowy stron, natomiast zmiana sposobu ustalania kursu pozostawała w zasięgu możliwości banku bez konieczności uzgadniania go ze swoimi klientami. Stąd postanowienia umowy, które przewidywały przyjęcie kursu kupna i kursu sprzedaży z tabeli kursów banku, jako zastrzegające dla banku swobodę kształtowania wysokości zobowiązania kredytowego muszą być uznane za abuzywne. W istocie

naruszają one bowiem równość kontraktową stron i umożliwiają przerzucenie na klienta banku całego ryzyka zmiany kursu waluty. Nie ma przy tym znaczenia, czy z takiej możliwości pozwany Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta.

Podkreślenia przy tym wymaga, iż w aktualnie jednolite jest stanowisko judykatury, iż mechanizm ustalania kursów waluty na podstawie tabel kursowych banku jest oczywiście sprzeczny z dobrymi obyczajami, narusza rażąco interesy konsumenta i równowagę stron, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści, a przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną banku, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 3851 § 1 k.c. (tak m.in. SN w wyroku z 20.05.2022 r., (...) 403/22, LEX nr 3350120 oraz postanowieniu SN z 30.08.2022r., I CSK 2984/22, LEX nr 3410340).

Odwołując się do stanowiska judykatury, należy również podkreślić, iż klauzula ryzyka walutowego nie została w umowie sformułowana w jasny i przejrzysty sposób. Konsument (kredytobiorca) nie jest bowiem w stanie ustalić samodzielnie wysokości każdej konkretnej raty i łącznego zobowiązania wobec banku. Skoro kredytobiorca nie był w stanie określić zasad ustalania zobowiązania w (...), ani wysokości zadłużenia, to oznacza, że w istocie nie został określony główny przedmiot umowy. W umowie nie zawarto także postanowienia ustanawiającego tzw. "bezpiecznik", a więc poziom kursu waluty, pozwalający obu stronom na rozważenie odstąpienia od umowy, jej zmiany, albo podjęcia innych decyzji w tym przedmiocie. Poziom kursu waluty jest istotny dla obu stron, z reguły kurs waluty wzrasta przy długotrwałych stosunkach prawnych, ale może też (choć jest to mniej prawdopodobne) osłabić się do poziomu, w którym utrzymanie umowy stanie się nieopłacalne dla banku. Wprowadzenie takiego "bezpiecznika" do umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego pozwoliłoby na wyeliminowanie ryzyka nierównowagi stron (vide – wyrok SN z 10.05.2022 r., (...) 285/22 i podobnie wyrok SN z dnia 10.05.2022r., (...) 382/22).

Bez znaczenia pozostaje również sposób wykonania umowy stron w tym zakresie, w szczególności to, czy kursy stosowane u pozwanego w jej trakcie odpowiadały kursom rynkowym. W tym kierunku zbędne było w szczególności zasięgnięcie opinii biegłego. Zgodnie z art. 385¹ k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega bowiem badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że kwestionowane postanowienia umowy, dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy nie zostały uzgodnione indywidualnie z kredytobiorcą (powódką), a w zakresie przewidującym do rozliczenia wypłat kurs kupna, a do rozliczenia spłat kurs sprzedaży - ustalane samodzielnie przez bank – kształtowały zobowiązanie kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. W konsekwencji, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. miały one charakter niedozwolony, a tym samym od początku i mocy samego prawa nie wiązały powódki.

Należy przy tym jednoznacznie wskazać, że oceny abuzywności dokonuje się na datę dokonania czynności – zawarcia umowy, a okoliczności, które zaistniały po zawarciu umowy, nie mają znaczenia dla oceny abuzywności postanowienia (tak Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, Biuletyn Sądu Najwyższego 2018/6/9, tak też (...) w wyroku z 20 września 2017 r., C-186/16).

Należy uznać, że zakwestionowane postanowienia umowy kredytowej dotyczyły przy tym świadczenia głównego stron (vide – wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 lutego 2022 r., I ACa 143/21), co znajduje potwierdzenie w licznych orzecznictwie Sądu Najwyższego, a także w wyroku (...) z dnia 10 czerwca 2021 r. wydanym w sprawie C-609/19. Okoliczność ta nie uniemożliwia jednak oceny tych klauzul pod kątem abuzywności. Postanowienia zawierające świadczenia główne także podlegają takiemu badaniu, o ile zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny (art. 3851 § 1 k.c.). Takie rozwiązanie ustawowe wywodzi się z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i opiera się na założeniu, że postanowienia określające główne świadczenia stron zazwyczaj odzwierciedlają rzeczywistą wolę konsumenta, bo do ich treści strony przywiązują z reguły największą wagę. Z tych właśnie przyczyn wymóg

transparentności powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko to, by umowa była zrozumiała dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także by mógł on na jej podstawie oszacować - w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria - konsekwencje ekonomiczne wynikającego z niej zobowiązania (zob. np. wyroki (...) z dnia 20 września 2017 r., C-186/16 pkt 43-45 oraz z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13 pkt 71-73 oraz 75). Z tą ostatnią sytuacją mamy do czynienia w przypadku analizowanych postanowień umowy odnoszących się do mechanizmu indeksacji (klauzuli waloryzacyjnej).

Z kolei w wyroku z 26 marca 2019 r. w sprawach C 70/17 i C 179/17 ((...) SA przeciwko A. S. S. oraz (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R., pkt 54) Trybunał Sprawiedliwości UE wykluczył z kolei, by sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. Oznacza to, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

Oznacza to, że postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, konieczne staje się też rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W ocenie Sądu, eliminacja z umowy wskazanych postanowień odnoszących się do mechanizmu indeksacji powoduje sytuację, w której luki te nie mogą być uzupełnione.

W szczególności takiej możliwości nie daje przepis art. 358 § 2 k.c., który dotyczy możliwości określenia kursu waluty obcej, w której zostało wyrażone zobowiązanie, w przypadku spełnienia świadczenia w walucie polskiej. Nie ma natomiast zastosowania do sytuacji, w której dochodzi do przeliczenia wysokości zobowiązania z waluty polskiej na walutę obcą. Poza tym, wskazany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.). Uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Brak jest także możliwości odwołania się do zasad współżycia społecznego czy ustalonych zwyczajów (art. 56 i 65 k.c.).

Stąd, w ocenie Sądu, po usunięciu z umowy wskazanych powyżej niedozwolonych postanowień umownych, dalsze wykonywanie umowy nie jest możliwe. W tym zakresie Sąd podziela stanowisko, iż w tej sytuacji brak koniecznych składników umowy kredytu z art. 69 ustawy – Prawo bankowe, do których należą: oddanie przez Bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zwrot przez kredytobiorcę kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Eliminacja abuzywnych postanowień umowy uniemożliwi bowiem ustalenie wysokości poszczególnych rat kredytu, co należy do essentialia negotii tej umowy. Eliminacja tych postanowień będzie oznaczała także zaniknięcie ryzyka walutowego, będącego podstawowym elementem umowy kredytu waloryzowanego do innej waluty, to z kolei skutkować będzie tak daleko idącym przekształceniem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134). Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością). Jak wynika z licznych orzeczeń Sądu Najwyższego, jak też Trybunału Sprawiedliwości, jest tak zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu

do waluty (por. wyrok TS z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, pkt 44; wyrok SN z 11.12.2019 r., V CSK 382/18; wyrok SN z 10.05.2022 r., (...) 285/22; wyrok SN z 11.12.2019 r., V CSK 382/18).

Podsumowując, umowa kredytu okazała się nieważna wobec zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych narażających kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko kursowe bez udzielenia jakiegokolwiek rzeczywistej informacji o cechach tego ryzyka. Nieważność umowy kredytu oznacza, że nie wynika z niej żadne zobowiązanie obciążające powódkę, a zatem bankowy tytuł egzekucyjny oparty na tej umowie stwierdza obowiązek, który nie istnieje, a wobec tego należało pozbawić bankowy tytuł wykonawczy wykonalności na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.

O kosztach procesu (pkt II) orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Powódka poniosła koszty procesu, na które złożyły się: opłata od pozwu w wysokości 2.000 zł, opłaty skarbowe od pełnomocnictwa – 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika (adwokata) w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów - 5.400 zł.

sędzia Krystian Szelaąg